

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

.TEDENSKA.PRILOGA.SLOVENČA.

Leto VI

2. marca 1930

Štev. 9

Prastara kapelica v Trebelnem pri Mokronogu

v kateri sta baje maševala že sv. Mohor in Fortunat; ljudsko izročilo celo trdi, da sta maševala tu sv. Ciril in Metod ob priliki svojega potovanja v Rim.

Spodaj:

Zmagovalci pri zimskosportnih tekmah za državno prvenstvo,

ki so se vršile dne 15. in 16. p. m. v Mojstrani in v Kranjski gori. Od leve na desno stoje gg. Jakopič (Dovje-Mojstrana), zmagovalec v tretji skupini; Jožko Janša (S. K. Ilirija) drž. in banovinski prvak; Mirko Dolinšek (Maribor—Ruše) zmagovalec v drugi skupini. Te tekme, ki so bile doslej največje v naši državi, so vnovič pokazale, kako se je zimski sport naši mladini hitro priljubil. Priredila je tekme Jugoslovanska zimskosportna zveza.

Pogled na novi most čez Muro v Radgoni, ki je bil dne 9. p. m. slovesno odprt.

Spodaj:

Podpolkovnik Seunig,

glavni jahalni učitelj naše konjenice, rodом Ljubljčan, ki se je pred kratkim udeležil mednarodnih jahalnih tekem v Berlinu kot edini Jugoslovčan.

Čast. kan. Iv. Lavrenčič

pokojni kamniški dekan kot matulant. Slika je zanimiva tudi zato, ker nam kaže nošo tedanjih dijakov.

Cesar,

priljubljeni igralec našega Narodnega gledališča v vlogi Buče v »Utopljenicah«.

Na levi:

General Kutjepov v Belgradu.

Oči vsega sveta so te dni zopet obrnjene na sovjetsko Rusijo, kjer se vrši vprav divje preganjanje vseh ver brez izjeme, zlasti pa še pravoslavne. Dočim se komunisti izven Rusije škandalizirajo nad premajhno svobodo, ki jo dovoljujejo svojim državljanom meščanski režimi, pa vlada v njihovi lastni državi teror, kakršnih pozna svetovna zgodovina pač le malo. Njih organizacije se pa krepko udeležujejo tudi v inozemstvu. Tako pripisujejo sovjetskim agentom zagonetno izginjenje enega izmed voditeljev ruske emigracije v Parizu, generala Kutjepova, ki ga pogrešajo že od konca januarja in za katerim niso našli doslej nobenih sledov. Naša slika nam kaže Kutjepova (X) ob priliki slovesnega pogreba generala Wrangla v Belgradu.

še živeči duhovniki iz rojstne župnije našega škofa-koadjutorja dr. Rožmana.

Zgoraj od leve na desno so: Ign. Malej, kaplan v Jarenini; J. Rudl, župnik v Galiciji; A. Sadjak, župnik, Sv. Lenart pri Sedmih studen-
cih. V srednji vrsti: Rev. Alojzij Mlinar, župnik, Eston, Canada; škof-koadjutor dr. G. Rožman; V. Kraut, častni kan. goriški in dekan, Trbiž. V tretji vrsti so: M. Čarf, kaplan, Sveta Marjeta niže Ptuja; Fr. Uranšek, župnik, Žvabek; Al. Vauti, župnik, Sele; A. Mlinar, kaplan, Zlatar (Hrv.).

Ogromni »ploč«, ki so ga vlekli na lanski pustni torek fantje in dekleta iz Begunj na Gorenjskem, ker se tisti predpust ni nobeden oženil. Domači gospodarji so jim prepustili ogromno smreko na Begunjščici, ki so jo z velikim trudom spravili v vas. primerno okrasili, vlačili nato po vasi, nazadnje pa prodali za 4600 Din. Iz izkupička so priredili primerno slovesnost, ki naj bi jim nadomestila izgubo — svatbo. (Foto Vengar, Radovljica.)

Na desni: Petletna Prevaljčanka posluša radio-tetko.

Na desni: Udeleženske kmetijsko gospodarskega tečaja na Igu, ki se je vršil letošnjo zimo pod vodstvom gdč. Okornove in za katerega je vladalo največje zanimanje.

Spodaj: Zlata poroka uglednega slovenskega para, Voltija in Micke Primik iz Otrovce pri Borovljah na Koroškem. Slavljenca je pel pri zlati poroki pevski odsek boroveljskega Društva slov. diletantov, ki ga vidimo na sliki za zlatoporočencema.

Na desni:

Ivan Reibenschuh

ugledni in splošno spoštovani veleposestnik v Podbrezju pri Mariboru, ki je slavil dne 10. p. m. zlato poroko s svojo zgledno soprogo Antonijo.

Belokranjske »kresnice«
Na predvečer poroke se
nevestine prijateljice
poslove od neveste s
petjem pred njenim
domom.

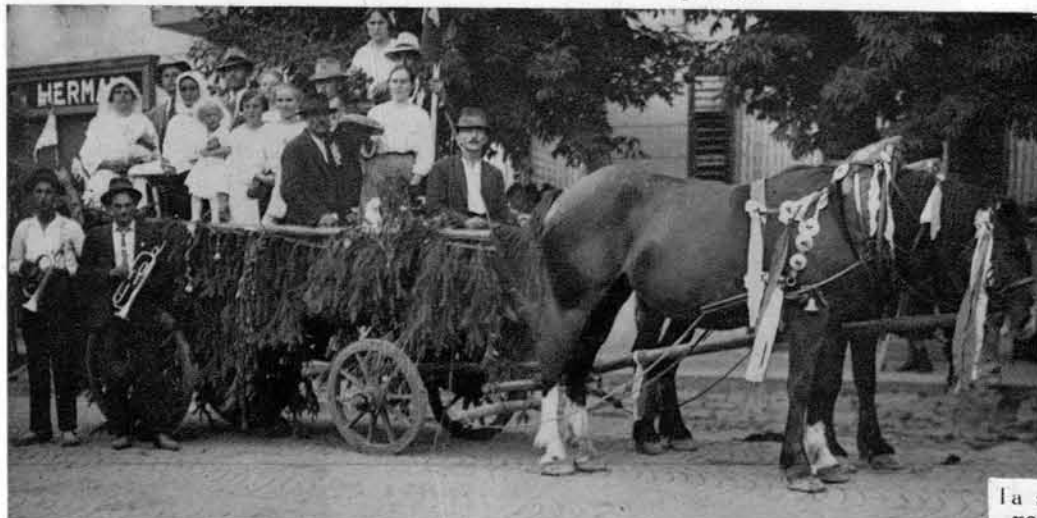

Belokranjski ženin pride po nevesto, da je odvede
k poroki.

Na levi: prekmurski pozavčini, ki vabijo svate na
svatbo.

Spodaj: prekmurski ženin in nevesta se peljeta k
poroki.

Slovenski ženitovarski običaji

Ko je za svatbo že vse domenjano, si izbere ženin druga in starejšino, nevesta pa družico in teto. Drugi dan se ženina in nevesta spremljevalca ženina in neveste, starejšina in teta pa vodita svatbo. Potem gresta ženin in nevesta vabiti svate, ponekod vzame ženin le očeta s seboj ali pa strica, na vzhodnem Štajerskem pa to opravi pisano našemljeni »pozavčini« (stari Gorenjci so še tudi poznali »pozavščine«), ki so vsi v papirnatih trakvih in zvončkih (glej sliko) in imajo v rokah lesene sekire, na peti v jezevo kožo oblečene. Pozavčin, vabeč svate, govori o Kani Galilejski, obljublja dobro jedajo in pijačo, češ, saj bodo na razpolago senice, bik in zajci, katere so nastreljali slepci v hosti, in zbija šale več ali manj po nekem določenem redu in obredu. Ženin se mora, kajpak, odkupiti od fantov in plačati svojo fantovščino, ki se ponavadi zapije. Na predvečer poroke se vozi iz nevestine v ženino hišo bala, in to na voze, okrašenih s smrečjem in pisanimi trakovi, vozi jo kar se da hitro. Toda nevestin dom je kakor izumrl in šele, ko starejšina močno potolče po vratih, vprašajo od znotraj, kdo da trka in kaj želi. Potem za šalo barantajo za nevesto in dolgo ne iztaknejo prave. Z ganka hiše doli jim vržejo slamnato punco, toda starejšina ni z njo zadovoljen, dokler ne pokažejo neveste. Ta pripne vsem svatom šopke, ženinu pa bel svilnat trak na klobuk. Preden se vozovi odpeljejo v cerkev k poroki, morajo starši ženina in nevesto blagosloviti in poskropiti trikrat z blagoslovljeno vodo. Po poroki gre vse v ženino hišo, kjer sprva tudi nočejo odpreti in šele po dolgih, šaljivih pogajanjih sprejmejo mlado ženo. Svatbeni ples otvori starejšina s teto, nato plešeta novoporočenca. Ponekod ženin in nevesta ne smeta jesti z žlico, drugod je navada, da starejšinova žena prva razreže okrašeno pogačo in s tem otvori pojedino. Po Dolenjskem pridejo na svatbo v šeme napravljeni fantje, ki prodajajo starejšini obrano petelinovo glavo, drugod pa mora starejšina pogačo, okrašeno s testenimi otroki in pušeljcom, kupiti po dolgih pogajanjih za kozarec vina. Na Štajerskem igrajo vlogo dolenjskih šem pozavčini, ki zbijajo šale in dražijo ženske.

Ponekod mora ženin nevesto, prišedši od poroke, nesti čez hišni prag, da ne bo nesreče. Belokranjci (naše slike predstavljajo razne faze viniške svatbe) imajo stare običaje še precej ohranjene, imajo pa ti običaji že balkanski značaj, kakor prekmurski panonskega in gorenjsko-koroški alpskega. K poroki grede mora biti zraven zastavonoša, mož, ki gode na dudo, krdelo družic, ki so nevesti prinesle kolač in dele nakita, ženin pa mora imeti dolgo črno suknjo. Po poroki mora nevesta sesti na hišni prag in v naročje ji položiti majhnega otroka, da bo rodovitna. Pravijo tudi, da mora nevesta pri poroki imeti pest zrnja v žepu, kolikor zrn, toliko let da bo rodovitna. Dolenjski fantje gredo na svatbo »voglarit«. Skoro povsod pa je še navada, da po poroki postavijo fantje novoporočencema »šrangoc«, pregrado iz svilnatih rut preko ceste. Ženin se mora seve od fantov pošteno odkupiti.

Belokranjska svatba.

Ia svečani obred, na katerega se nanašajo naše belokranjske slike, je v zadnjih letih že izumrl. Posnet je pa verno po nekdanjih običajih, ki jih je v svrhu fotografiranja obnovil g. Fr. Lovšin, nadučitelj v p. v Vinici.

»Poljanska svatba«
Prizor z ženitovanja v
Starem trgu ob Kolpi.

Belokranjski svatje na poti k poroki.

Na desni: prleška pozavčina (Cven pri Ljutomeru);
kakor je videti s slike prleški pozavčini niso več
tako okrašeni kot prekmurski.

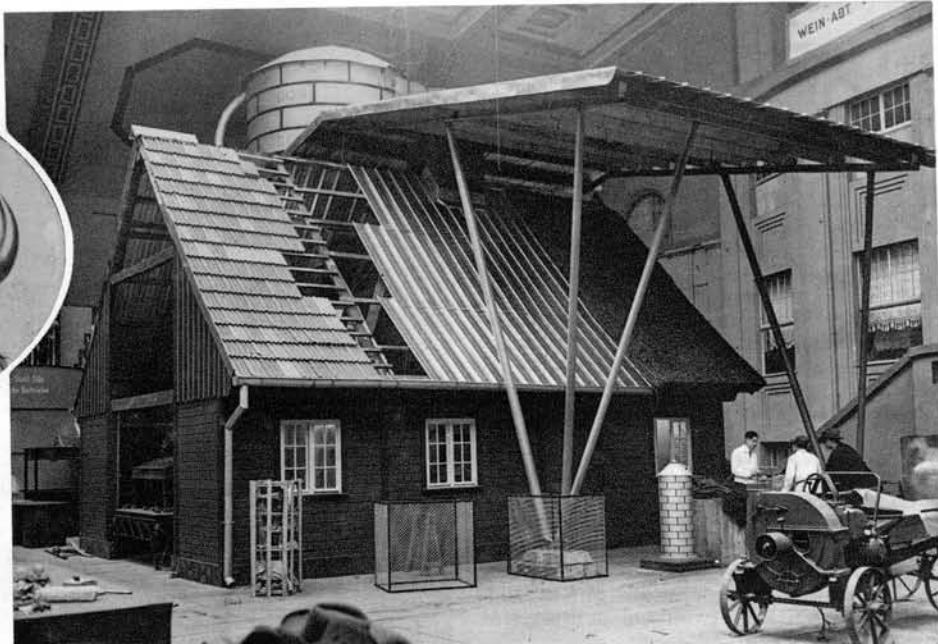
Spodaj: prihod fantov po nevestino balo na Dolenjskem
(okrog Višnje gore).

Zeleni teden

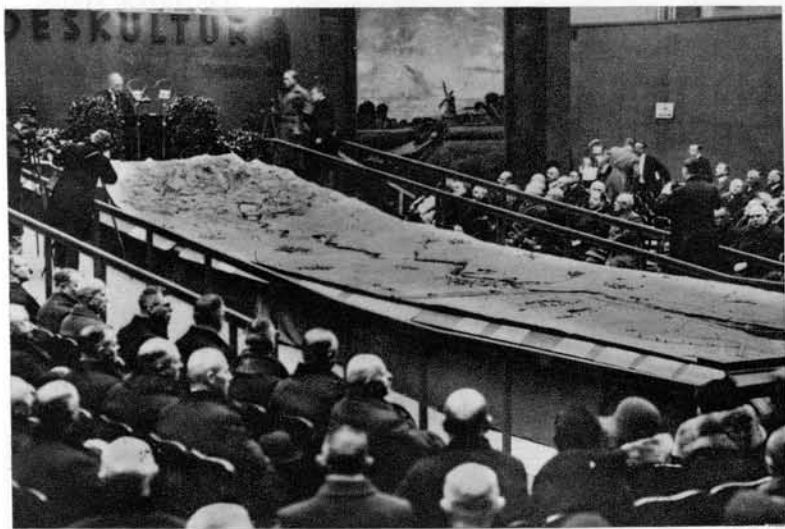
Pod imenom »zeleni teden« se vrši v Berlinu vsako leto velika kmetijska razstava, ki nazorno kaže na eni strani naglo napredovanje nemškega kmetijstva, na drugi strani pa sproti vse tehnične iznajdbe v korist kmetijstva. Letos se je vršila ta razstava, s katere objavljamo nekaj slik, v začetku februarja.

Razstava najrazličnejših vrst streh, ki prihajajo v poštev za kmeta. Razstava dokazuje, da so jeklene strehe mnogo priporočljivejše nego iz skrila.

Zgoraj na levi v elipsi:

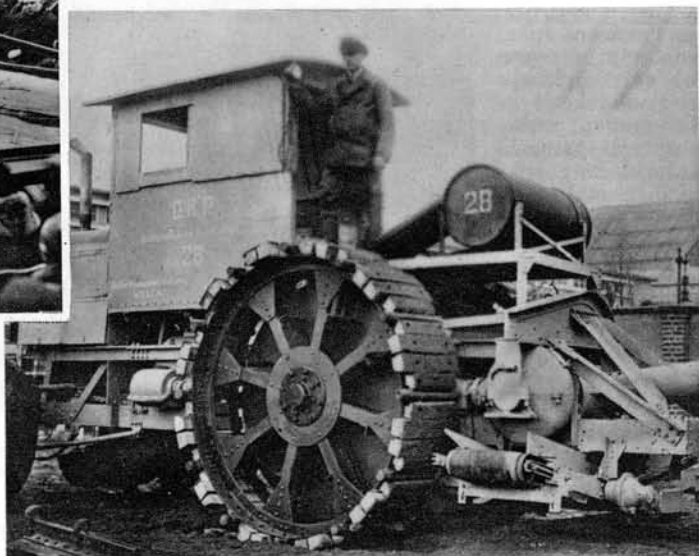
Posebno lep izvod kaferskega bivola, ki ga je bilo videti na lovskem oddelku berlinske zelenotedenske razstave.

Plastičen model porečja z umetnimi namakalnimi napravami, ki nazorno kažejo njih velik pomen za moderno kmetijstvo.

Spodaj:

Laponci in njih šotor na lovskem oddelku zelenotedenske razstave v Berlinu.

Blausandov traktor eden najzanimivejših predmetov modernega kmetijskostrojnega oddelka.

Pogled v del razstave konj mešane krvi.

Spodaj:

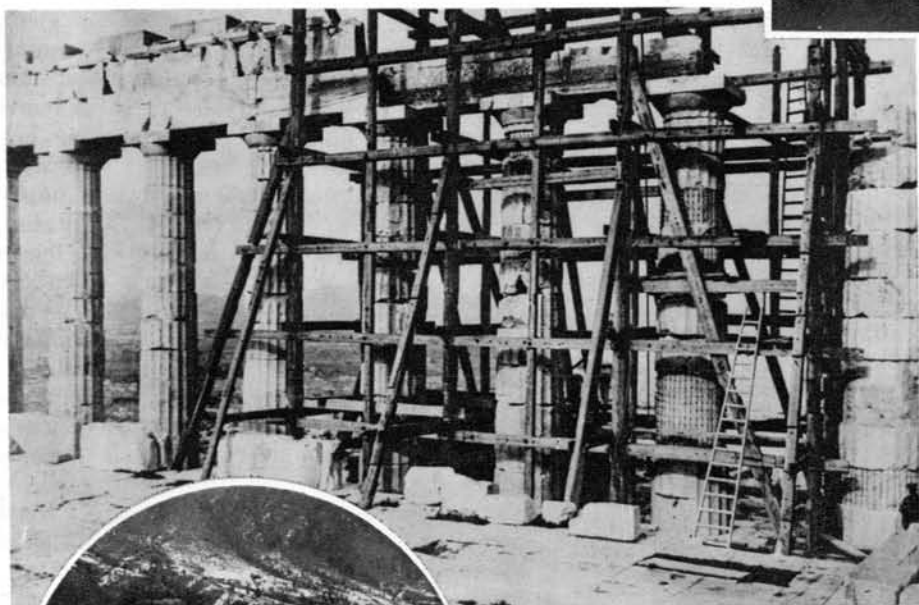
Podpis italijansko-avstrijske prijateljske in razsodiščne pogodbe.

Kakor smo javili že v zadnji številki, sta podpisala dne 6. p. m. avstrijski kanceler dr. Schober in italijanski min. predsednik Mussolini prijateljsko in razsodiščno pogodbo med obema državama. Avstrija je vodila vsa povojna leta jako korektno in miroljubno politiko napram vsem državam ter uspešno posvečala vse svoje sile le lastnemu notranjemu napredku, vezati se pa tesneje ni hotela na nobeno stran. Glede na to je vzbudil podpis navedenih pogodb povsod največjo senzacijo, kajti mnogi so domnevali, da se je s tem povsem naslonila na znana italijanska zunanjepolitična stremljenja. Od avstrijske strani so bile pa te vesti odločno demantirane.

Smrt nemškega poslanika dr. Adolfa Kösterja. Nemški poslanik na našem dvoru, dr. A. Köster je dobil vnetje slepega črevesa in po pordnevni bolezni dne 18. p. m. nepričakovano umrl. Z njim je izgubila Nemčija izredno sposobnega diplomata in odličnega kulturnega delavca, Jugoslavija pa iskrenega prijatelja. Pokojnik je užival v vseh belgrajskih krogih največji ugled, njegova soproga, odlična slikarica, je pa priredila nekaj dni pred katastrofo v Belgradu dobro uspelo umetniško razstavo. Zgornja slika nam kaže nemško poslaništvo v Belgradu, slika na levi pa umrlega poslanika.

(Foto Slavia Press.)

Popravljanje Partenona. Najznamenitejši kraj starih Grkov je bila Akropola v Atenah, tam pa zopet tempelj Partenon, posvečen boginji Ateni. Dve tisočletji sta ta tempelj prav zelo oglodali in sedaj so sklenili, da ga temeljito popravijo. Naša slika nam kaže ta popravljalna dela.

Na levi:

K državnim smuškim tekmam: pogled s smuške skakalnice v Kranjski gori.

Spodaj: Angleški spomenik vojakom, padlim pri obrambi Sueškega kanala, so pred kratkim odkrili pri Ismajliji, kjer so dosegli Angleži veliko zmago nad Turki. Monumentalni spomenik obstoji iz dveh po 20 m visokih stebrov, pred njima sta pa postavljeni dve mogočni skulpturi.

Smuške tekme za drž. prvenstvo

so se vršile letos zaradi skrajno neugodne zime šele 15. in 16. t. m. v Kranjski gori in v Mojstrani. Udeležilo se jih je skupno 11 klubov s 47 tekmovalci iz vse države. Tekma za državno prvenstvo se je vršila prvič kombinirano in boj je bil jako hud, vendar je pokazal zopet lep napredek naših zimskih sportnikov. Državno prvenstvo si je osvojil Jožko Janša (S. K. Ilirija), za njim sta pa gg. Janko Janša in B. Šramel. Vsi trije se udeležijo tudi mednarodnih smuških tekem za evropsko prvenstvo v Oslu.

Na desni: Na startu v Krmi pri objavljanju tekmovalne proge.

Janko Janša na cilju v Mojstrani.

Na desno v krogu: Jožko Janša pri skoku.

A. Derental:

Singapurska krasotica

Povest

Obilni soprog s častitljivo brado, v belem turbanu in v beli, vreči podobni ohlapni obleki je imel lesketajoč se, kakor s kremo za čevlje namazan obraz, a poteze prej evropske kakor zamorske. Njegova soproga je bila zavita v motnorožnat sarang¹ z zelenimi, v blago vtkanimi cvetkami. Še dalje je bilo videti popolnoma divje postave. A tam se je pričeno stojišče, in obiskovalci menda niso bili več vezani na nobeno družabno obleko. Rahmanov ni razumel dejanja na odru, ker ni poznal jezika, in se je zelo dolgočasil: vedno isti igralci — dva moška in ena starka — so nenehoma nadaljevali neskončne samogovore, ne da bi se premaknili. Vsi trije so bili opravljeni v nemogoče, pravljico orientalske noše, ki so v rabi tudi po vseh tretjerazrednih evropskih malih odrih. »Sloveča krasotica« Harum Čandana se še ni prikazala. Rahmanov je sklenil počakati na njo in potem oditi.

Naposled se je prikazal nov igralec, ki pa je imel samo ulogo brez besed: visok zamorec v zlatovezenem jopiču. Nizko se je priklonil, izročil enemu izmed moških pismo in spoštljivo, ritensko odkorakal. Tri osebe na odru so zopet pričele druga drugi pripovedovati neke neskončno dolge in neumljive stvari.

¹ Sarang je kos lahkega blaga, ki ga ovijejo domačinke kar po golem telesu. Odkrite puste roke do ramen in noge do kolen.

Od samega dolgega časa je pričel Rahmanov gledati zamorca. Nenadoma se mu je zazdelo, da je tudi zamorec vanj uprl oči. Ni zijal samo v nepoznanega gledalca, kakor to večkrat stori nosilci postranskih ulog na odru, temveč ga je vztrajno in mirno opazoval, kot da bi se hotel spomniti poprej znanega obraza. Naposled so se njune oči srečale. Zamorec je stopil nekoliko korakov naprej. Zdaj mu je svetilka vrgla luč naravnost v obraz. Rahmanov je spoznal, da ni bil zamorec od narave črn, temveč samo poslikan, in povrhu še dokaj nerodno, z neko črno barvo. V tem trenutku so zapeli vsi trije igralci s prav zoprnimi glasovi nekaj splošnoznaneu ameriškeu zamorskemu plesu podobnega in odskakljali proč. Zamorec je z njimi vred zapustil oder. Preden pa je izginil v ozadju, se je vnovič ozrl in pogledal Rahmanova. Zastor je padel... Skoro brez vsakega odmora se je pričelo naslednje dejanje. Zdaj je kazal oder tropski pragozd. Videti ni bilo nobenega igralca. Potem se je zaslišal ženski glas. Pel je onstran kulis čudno pesem, ki ni bila slična nobeni evropski melodiji. Tudi glas je bil nenavaden, prej moški kakor ženski, globok in nizek kontr-alt. A donel je jako hrepeneče in nežno. »Kakor naše ciganske pevke!« se je nehote spomnil Rahmanov. Vedel je že, ko se je prikazala pevka na odru, da mora to biti samo Harum Čandana. Vendar pa se je motil, ko je pričakoval, da bo krasotica Zondskega otočja samo »črna pošast«. Četudi Harum Čandana ni bila »sloveča lepota«, za katero jo je proglašal lepak, vendar se je izkazala kot ženska, ki jo je moral na cesti vsakdo opaziti... Imela je temno polt, kakršno je videti včasih pri cigankah: obraz je bil skoro kakor kava rjav. Toda pravilno oblikovani nos ni bil tako ploščnat, kakor ga imajo po navadi Malajke.